

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponként.

Előfizetési árak: Egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr, negyed évre 1 frt 25 kr. — Községeknek, körjegyzőknek és tanítóknak 4 frt.

Egyes szám ára 10 kr.

Felolós szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. Tóth János.

Társszerkesztő: Dr. Dudek János.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9 szám.

Hirdetési árak: Egy háromhasábos petitsor ára bélyegen kívül 8 kr. Többszöri közlésnél árkedvezmény.

Hivatalos hirdetések 100 szög 1 frt 30 kr, minden további megkezdett 100 szó után 1 frttal több.

Politikai tisztesség.

(D.) A férfi nem szokott panaszkodni. Azért nem is panaszkép hozzuk fel, hanem mint közismeretű tényt állítjuk, hogy a mai politikai küzdelmekben kevés a tisztesség és igazi részvételre érdemesek azok, kiket hivatásuk a közjótól való küzdelemre szólít.

A pártberek nem mint ellenfelek, de mint elkeseredett ellenségek állanak most egymással szemben, s akiknek, mint egy és ugyanazon hazafias cél után bár különböző utakon törekvőknek egymást csupán meggyőzniök kellene, azok dühtől villogó szemekkel egymásra törnek, hogy letéperjék egymást. Az elvi küzdelmet a nyers erőszak váltotta fel, a különböző nézeteknek nem érvekkel, hanem pénzzel, hivatali megvesztegetéssel vagy ha lehet, mérő erőszakkal, a gyengébb elnyomásával szokás már hivatkozni. Nem is hivatkozni, hanem csak szavazatokat.

Csoda-e aztán, ha még oly férfiak is, mint Polónyi Géza, akinél azt gondolnák, hogy életeleme a politikai küzdelem; aki mint nem rég is láttuk, maga keresi az összeütközéseket, egy csendesebb pillanatában előáll s azt mondja: ekszpónált állásu pártember létemre oly helyet keresek, hol nincs politika, — mint ezt minap a nyitramegyei gazdasági egyesület választmányi ülésén oly sokat kifejezőleg mondotta.

Mily önkéntelen megbélyegzése ez a politikai életnek! Még egy Polónyi Géza is oly helyet, oly társaságot keres, ahol politikával nem kell foglalkoznia. Nem olyasmit foglal magában ez a nyilatkozat, mint azé az előkelő politikusé, ki hosszú, küzdelmes pályája után visszavonulván a falusi életbe, nagy őszintén azt mondotta: keresem a becsületes embereket?

Ha egy alkotmányos országban az uralkodó hatalom, melynek minden lépését a törvény szellemének kellene irányítania s minden tettét a közjó iránti ügyszeretetnek kellene mozgatnia, annyira személyi hatalommá fajul, hogy önfentartására már várni népgyűléseket, mai országos szavazatirtásokat, nyitrai, stomfai választásokat kell rendeznie; ha ez a hatalom ellenfeleivel szemben mindent megenged magának, csak azért, mert a csendőr — a mai kormányzásnak ultima ratiója — kezében van, sőt ha ez a hatalom pirulás nélkül nyíltan hirdeti, hogy meg fogja semmisíteni ellenfeleit: ott a politikai élet többé erkölcsöt, lelkiismeretességet nem ismer; ott a józan ész helyett a vak szenvedélyek uralkodnak, az olyan élet pedig Ázsiába való.

Ilyen elfajult ma nálunk a politika. Minden, ami csak képzelhető, fel van forgatva; a társadalom, a közigazgatás, még a családi és baráti élet is. Mindent a politikai pártállás szerint mérlegelnek s az emberek úgy állanak

egymással szemben, mint két tábor közvetlenül az ütközet előtt.

Mindennek oka pedig a kormány tapintatlan, erőszakos s minden politikai erkölcsöt nélkülöző eljárása, mely teljesen elfelejtette azt, hogy a parlamentáris életben van jogsultságuk a különböző pártoknak s hogy a tisztességes politikai küzdelem a kölcsönös meggyőzésen kívül más eszközt az uralomra nem ismerhet. Ő irtja a szavazatokat, megsemmisíti a választásokat, szétosztatja a népgyűléseket s mindent, de mindent pusztán erőszakkal a maga képére akar átalakítani. Ugyan miben különbözik az ilyen eljárás az orosz cár uralmától?

Hová sülyedt a magyar liberalizmus az önzetlen, komoly s ellennézetet tisztelő Deák Ferenc óta!

S ugyan mit akarnak evvel elérni? Ez volna az a nemzet-boldogító politika? Evvel lehetne ebből a poliglott s szertehuzó elemekkel megrakott országból erős, egységes államot fejleszteni? A köznapi élet legelemibb ismerete is rátaníthatná, hogy igazságtalansággal, szemetszuró jogtiprásokkal, elkeserítéssel nem lehet összehozni az embereket; már a triviális régi közmondás is azt tartja, hogy egy csöp mézzel több legyet lehet fogni, mint egy liter ecettel.

Erőszak, dac, csak erőszakot, dacot szül:

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE“ TÁRCÁJA.

A fürdő tündére.

Egy szép reggelen arra ébredt a mi kis fürdőhelyünk, hogy minden férfi elvesztette a szívet. És ezt a sok-sok szívet mind egy kis parányi szöke tündér szedte össze, a ki csak pár nap előtt érkezett meg. Valami csodálatos bűbáj volt a tekintetében, a mely előtt önkénytelen rakta le az ember a fegyvert. Dévaj kacagása egész nap hallatszott a fürdő-ház környékéről. Reggelenként egész sereg férfi várta a parkban s boldog volt az, a ki pár szót válthatott vele. És a kis tündér mindezt a körülrajongást, szeretetet s meghódolást úgy vette, mint egy fejedelemső, a kinek alázatos rabszolgái hódolnak. Csakugyan fejedelemső volt; a szívek fejedelemszonya.

Csak Boronkay Oszkár nem akart tudomást venni az ő nagy hatalmáról. Ez a sötét, magába vonult férfi rendszeren félreült egy padra, s onnan szemlélte a kis királynőt és udvarát. Néha egy mosoly rándult végig az arcán. Valószínűleg szánakozott azokon, a kik úgy törték magukat a kis tündér egy mosolyáért, szaváért. Előtte bizonynyal megfoghatatlan dolog volt ez, mert úgy be-

szeltek, hogy nő iránti érzelem még sohasem dobtatta fel szívet.

Kelemen Ilonka az első napokban nem igen vett tudomást a sötét lovagról. Elvezte a tömjénezést, s örült az udvarlónak. Hanem egyszer a park fő-utján véletlenül összetalálkoztak. Boronkay fanyarul felre fordította a fejét, s ez szemet szurt az elkényeztetett babának. Hát létezhetik ember, a ki őt nem veszi figyelembe?

Oda fordult az egyik udvarlójához.

— Ugyan ki ez a csúf férfi?

Az aztán sietett lefesteni Boronkayt. Egy embergyűlölő külön, a ki még soha szerelmes nem volt. A pörös aktáin kívül semmivel sem törődik. És ha szobájába az egyik ajtón bejön egy hölgy, ő a másikon kimenekül.

Kelemen Ilonka elmélázva hallgatta a magyarázatot, s aztán a séta alatt többször ökölbe szoritotta a kezét. Előtte rejtély volt, hogy lehessen valaki, a ki kitudja önmagát elégtetni, s nem vágyakozik társaságra. S elhatározta, hogy ennek a rejtélynek nyomára jön.

Másnap ugyanott találkoztak. Boronkay ismét nem vett tudomást a hódító kis királynő jelenlétéről. Kelemen Ilonkát elhagyta a türelem s oda szölt az udvarlójának:

— Mutassa be nekem ezt az embert.

Az sietett a parancsot teljesíteni. Boronkay kénytelen-kelletlen hajolt meg s várta hogy megszólítsák. Kelemen Ilonka akkor vette észre, hogy milyen zavarban van. Mit kérdezzen tőle? Hirtelen nem jutott más eszébe, hanem megkérdezte:

— Mert olyan szomorú mindig?

— Nem vagyok szomorú, csak szánom az embereket.

— Miért?

— Hogy annyira megfélemeznek ember voltjukról, s egy másik ember előtt, a ki véletlenül nő és szép, annyira meghajolnak.

— Goromba. — S Kelemen Ilonka hátat fordított Boronkaynak s ott hagyta. Boronkay gunyosan meghajította magát s ment az útjára.

Kelemen Ilonkát ez már végleg kihozta sodrából, s összezsikorgatta hófehér fogait. Hazamehet többször toppantott a lábával, s mikor otthon dühösen becsapta maga után az ajtót, azt kiáltotta:

— És ha bármibe kerül is, mégis meghódítom.

És aztán mindennap kereste Boronkayt a parkban, de nem találta. Ez a sikertelen kísérlet egész dühössé tette. Tépett, rongált mindent, ami keze ügyébe került. Udvarlónak egymás után adta ki az utlevelet. Utoljára ő is oly egyedül

így nem emelkednek az államok, hanem forradalmak keletkeznek.

Az Istenért térjen vissza a kormánypárt a haza bölesének, Deák Ferencnek tapintatos, mindent mérlegelő, mások jogait tisztelő tartó, mérsékelt politikai magatartására. mert rendkívüli veszélybe hozza a hazát. Hiszen szerencsétlen nemzet az, melynek kormánya nem a polgárokra, hanem a katonaságra és esendőrségre kénytelen minden pillanatban apellálni.

S aztán még egyet. Ne csak az erőszaktól tartózkodjék, hanem az igaztalan ráfogásoktól is.

A néppárt vezérei ősi magyar családok sarjai, kifogástalan hazafiak. Miért mondja a kormánypárt, hogy a néppárt hazafiatlan, mivel ugyanazon — mondjuk — nemzetiségi vidékeken is hirdeti elveit, tart négyüléseket, ahonnan eddig a kormánypárt tagjainak a zöme kikerült? Hát hiszen köztudomásu, hogy a szoroson vett magyar nép eddig csaknem kizárólag ellenzéki képviselőket választott, míg a kormánypárt éppen az oláhok, tótok, szerbek, horvátok, ruthének stb. által választott többségből került ki. Hát a kormánypárt hazafiatlan? Miért lenne egyszerre csak a néppárt hazafiatlan a kormánypárt saját területén? Éppen a kormánypárt legkevésbé jogosult ilyen címen a néppártot hazafiatlannak bélyegezni.

Továbbá jobb tudomásuk ellenére azt vetikszemeinkre, hogy mi vallási sérelemlől panaszkodunk, pedig őh, mint a napokban Erdély miniszter Munkácsán újból hirdette, senkinek a vallását nem sértik. Csak egy pontot idézek a házassági jogról szóló 1894. évi XXXI. t. c. -ből.

30-ik §-a így szól:

„Oly kötés, mely nem polgári tisztviselő előtt történt, a törvény erejénél fogva *semmi vonatkozásban sem tekintetik házasságnak.*“

Ez csak egy pont. És mit mond az? Hogy a pap előtt, az oltár előtt kötött házasság, aminőt nálunk katolikusoknál itt Magyarországon, mióta ez az ország fennáll,

járt a parkban, mint az az ember, a kit hiába keresett.

Egy kirándulás alkalmával történt, hogy Boronkayt ismét meglátta a hajó fődélzetén. Oda támaszkodott a karjához, s egykedvűen verte szivar hamuját a vízbe. Hallotta Kelemen Ilonka dévaj kacagását a háta mögött, de nem tartotta érdemesnek, hogy megforduljon. Csak akkor emelkedett fel egy percre, mikor eldobta szivarját s másira gyujtott.

Kelemen Ilonka oda ment s vállára tette a kezét.

— Nos ismét félre vonul?

— Ez már szokásom.

— Mondja csak, készakarva kerül engem?

— Én? Nagysádat? Hisz senkivel sem társalgok.

— Epp ez bosszant. Mért vonul félre? Mért nem örül, mint a többi?

— Mert nincs minék.

— Igaz, hogy sohasem volt szerelmes?

— Igaz.

— Es magába más?

— Azt nem tudom, mert sohasem kérdeztem.

— Es ha mégis volna valaki?

egész 1895. évi okt. 1-ig kötöttek, azontul *érvénytelen*, a törvény által üldözendő ágyasság. Vallotta ezt valaha a mi vallásunk? Soha. Ismertek ilyen intézkedést szüleink? Soha. No hát ezt nevezzük mi vallási sérelemnek, mely rajtunk katolikusokon elkövetetett s melytől törvényes uton szabadulni lelkiismeretbeli kötelességünk. Aki tehát azt mondja, hogy nincs vallási sérelem, az tudja és akarva nem igazat mond. Az igazságtalan irányunkban.

Am szolgálja ki-ki a hazát tiszta szándékkal és legjobb meggyőződése szerint. Anynyi bizonyos, hogy a Gondviselés akkor áldja meg igazán ezt az országot az új évezredre, ha kormányt támaszt, mely a politikai tisztességet visszaállítja.

Az izraeliták politikai szelleme.

A helybeli „Neutraer Zeitung“ mult szombati számában hitsorsosainak politikai magatartását következő jellemző sorokban mutatja be. „A zsidók, illetőleg azoknak nagy tömege, épp oly kevésbé liberális, mint klerikális, a zsidók egyszerűen szólva *opportunisták*: mint a néprajzilag és hitfelekezetileg rájuk nevezve *idegen* nagy népek között szétosztott kisebbség saját védelmök érdekében mindenkor a fenálló hatalomhoz csatlakoznak, mely a közrendet, vagyonuk és személyök biztonságát garantirozza és azért magától érthető, hogy politikában nem követhetik az oly személyeket, akik a zsidók ellen ellenszenvet mutatnak, vagy nem elég diplomatikusak arra, hogy ebbeli ellenszenvöket eltitkolják. Szünjünk meg végre valahára más mérték szerint elbírálni a zsidók politikai magatartását, mint az ország többi polgárait. A műveltebb zsidó meg csak tud valamit a pártkülönbségekről, de ő reá sines valami különös vonzó hatással a kiáltás: „zsidók, ki!“; a műveletlen zsidónak ellenben épp oly kevés fogalma van a különböző pártokról, mint a hasonló műveltségi fokon álló keresztény iparosnak vagy keresztény parasztnak, ösztönyszerűleg csak védelmet keres a századokon át tartott üldözöttesek és elnyomatások ismétlődése ellen. A zsidónak semmiféle igényei, pretenziói nincsenek (talán csak a politikában, mert hogy a keresztény birtokosságot kikebelezni szereti, tudjuk is látjuk); a „Szemle“ szerk.; tökéletesen meg van elégedve, ha bekében hagyják és ha egyikben vagy másikban némi pretenzió támad — ez jobbára csak a „fináncbarók“ köreiben észlelhető — ebbeli igényeiben annyira szerény (?), hogy meglegszik, ha nyílt után, de természetesen hitsorsosainak szemelattára, a szolgabíró kezét szorít vele, a mely alkalommal egyuttal valószínűleg valamely ócsó kölcsönnek az ügyét is lebonyolítják egymás

— El nem tudom képzelni, ki lehetne.

Kelemen Ilonka behunyta a szemét, arcát előntötte a pír s halkán susogta:

— Lássá én rokonszenvezek magával. Nekem tetszik modora.

Aztán megállt s várta, hogy Boronkay is szóljon valamit. Az pedig könnyedén meghajolt s hallgattak mind a ketten.

Kelemen Ilonka végre kitört.

— Hát nem szól semmit? Mindent én mondjak meg? Nos igen! Tudja meg, hogy szeretem magát. Es most ismét félre fordulhat, s verheti tovább a hamuját a vízbe.

Boronkay arcán egy mosoly játszadozott. Megfogta lassan Kelemen Ilonka kezét.

— Lássá Ilonka, megengedi, hogy így szólítsam, én is szeretem magát. Egész örült vagyok. Az első pillanattól fogva szeretem. De ha beállók én is a többi közé, úgy-e megvet engem is, mint megvetette azokat. Mig így, hogy különködtem megajándékoz a szeretetével. Lássá ilyenek a nők...

Gramling Kornél.

között. — A jellemzés annyira tárgyhi s illetékes tollból származván, annyira elfogadható, hogy nekünk e tekintetben semmi megjegyezni valónk nincsen. De ha így áll a dolog, hogy a zsidó nem liberális, hanem mindig opportunist, vagyis mindenben egyeni érdekét keresi, miért játszik magokat a közpályán, mind pedig a sajtóban liberálisokra? Miért játsza ki őket folyton az uralkodó párt hatalom úttrómful a liberalizmus nevében? Ez a kétszínű játék egyik oka a soha nem szünő antiszemitizmusnak. Lépjenek ki a zsidók az önző egyeni érdek köréből, szünjenek meg vakeszköz lenni a mindenkori hatalom kezében, s akik minden tekintetben egyenlők a haza többi polgáraival, használják fel a jogot önálló politikai meggyőződés kifejlésére, mert a vakeszköz soha sem érdemelheti ki azt a tiszteletet, mely az önálló embert a társadalomban megilleti.

Zászlóbtantás címmel Ivánka Zsigmond urtól, a honti ellenzék régi vezéréstől egy füzetet kaptunk, melyben felhívást intéz a honti választókhoz, az új választások küszöbén. Ő maga, mint ismeretes, az evangélikus vallás híve és a nemzeti párthoz tartozik, de a jelen körülmények között egy zászló alá akarja gyűjteni az összes ellenzékét, a nemzeti, függetlenségi és a néppártot. Mert csak így véli elérhetőnek a győzelmet, kölcsönös támogatás által, a kormánypárt ellen. Mindenre kiterjedő programja, hazafias vérével és a régi kiprobált politikai éleslátásával van megírva. Széchenyi, Kossuth és Deák kortársához méltó. Érdekesek nyilatkozatai a néppárttól. „Én nem félek — ugymond — a néppárttal szövetezkenni. Engem el nem riaszt a kormány és pártja hamis veszkialálása. Én nem féltém a mi katolikus papságunkat s azt, hogy a valláspolitikai törvények revisióját követeli, annyira nem tartom veszedelmesnek, hogy azt *magam is óhajtom és zászlómra írom*; mert én is akarom, hogy a helytelenül alkotott törvények alkotmányos uton megjavittassanak. A néppártot felekezeti harc színterével is vadozjak. De kik? Akik félnek tőle, mert féltek nem a hazát és a felekezeti békét, a mit maguk veszélyeztettek legjobban, de féltek saját hatalmukat.“ A nemzetiségekkel való paktálás vádjá ellen azt mondja: „Ez a kormány az, mely a nemzetiségeket *felhasználja* többsége megalakítására, mert tudja jól, hogy a tiszta magyar vidéken áldatlan politikáját győzelemre nem vihetné; de ki a legelső mindjárt hazafiatlansággal valódi minden nemzetiséget, aki az ellenzékkel verkezni fog, mint ez a kormány és pártja? Szavazz rá és jó hazafi léssz, ha muszka pénz forog is kezeden — de szavazz csak ellene, majd a nyakadon lesz a szolgabíró, bár muszkavezetőket kergettel is valaha.“ Sürget jó közigazdasági politikát s annyi mást, amire e nemzetnek éppen szüksége van. Üdvözlöjük a Felső-Szemeréden lakó ősz vezért, a nagy és sebb idők elő tanuját; bár elhatna szíva megyéje határain tul, ahol csak egy ellenzéki szív lakik, hogy megértve az idők követelményét s felretéve a félreértéseket, kölcsönös támogatással segítenek egymás zászlaját a választások idején s a közéletben.

Az új rend egyik eredménye.

A házassági törvény által nálunk életbe léptetett zsidó-keresztény házasságokról előttünk fekszik a statisztika. Mult évi október, november és december hónapokban kötöttek 245, a jelen évben januártól—juniúsig 215 ilyen házasságot, tehát az új rend fenállása óta összesen 460-at. Az összes számból a völegény 194 esetben volt keresztény és 266 esetben izraelita. Az október—decemberi időszakban kötött 245 házasságnál 135 esetben haladta tul a menyasszony a 30 évet, mig az ez évi 215 házasságnál csak 93 esetben. Az ilyen korosabb menyasszonyok tulnyomó száma az izraelita völegényekre esik. Ebből a statisztikából érdekes tanulságokat lehet levonni. Az első az, hogy összehasonlítva a mult évre és a jelenre eső számot, látjuk, hogy a polgári házasság behozatalakor már fenállott ágyasságoknak állami törvényesítése után azonnal a felére apadt le az ilyen zsidó-keresztény házasságok száma, s az életbe léptetés óta elmulott 8 hónap alatt sem emelkedett 460-on felül. A második tanulság, hogy szembeállítva az azon egész idő alatt országszerte kötött 80,000 vallásos házasságot a 460 zsidó-keresztény házassággal, a zsidó-keresztény házasságok mindössze 0.57 százalékat tesznek ki. Ezért a felszázalékért dulták fel tehát az országnak vallási nyugalmát, s hozták reánk a milliókra menő anyakönyvi kiadásokat. Aztán, komolyan szólva, ha szemökbe nézünk az ilyen házasságoknak, mifélek azok, kik kötnek olyant? Jobbára a társadalom olyan elemei, akiket nem szokás utánzandó példálul állítani. Milyen lehet az ilyen esa-

lában a gyermeknevelés? Se zsidó, se keresztény, szóval olyan nemzedék származik, melyet a társadalomnak csak annak ellenségei kívánhatnak. Igen tanulságos példája a zsidó-keresztény házasságnak a közel multból a Popper-Castrone házasság, melyért akkor majdnem megostromolták a sz. széklet. És mi lett az egészből? Bécsben polgárilag megkötötték s egy pár évre rá — szétváltak. Nehéz a zsidónak és kereszténynek családilag összeilleni, eltérő nevelésöknél, hajlamaiknál s egész gondolkodásuknál fogva. És a liberalizmus mégis erőszakolta, mint valami hazamentő óriási vívmányt. Ilyen a liberalizmus minden tetteben.

Egy izgalmas néppárti gyűlés.

— Saját külön tudósítónktól. —

Várna, 1896. júl. 19.

Rövid két év alatt már 9 néppárti és kath. nagygyűlésen vettem részt és e lapnak referáltam, de oly izgalmas lefolyásnak még nem voltam szemtanúja, mint Várnán, de még oly lelkesült népet sem láttam sehol, mint e környéken.

Várna, felső Trencsénmegyében fekszik, a zsolnai-ruttkai vonalon egy tágas völgy közepén. Körülről sötétzöld, illatos fenyvesekkel prémezett égbemerredő sziklák. A gazdag fűtől duzzadó réteket szeli a most éppen megdagadt fejedelmi Vág, melyre nem tudtam ráismerni, oly csenevész volt még egynehány órával, midőn átszeltem vasuton Vágsellyénél.

En eddig büszke voltam Nyitrára, nálunk volt eddig legtöbb néppárti gyűlés (6), de Trencsénmegye felső kerületeiben van a legtöbb lelkesedés. E tekintetben ezek hasonlíthatatlanul túlszárnyaltak bennünket, nyitraiakat, anélkül, hogy egy csöppet is akarnék letagadni a nyitraiak érdemeiből.

Az a felsővidéki tót, aki napi husz krajcárért vagy pedig egy hatosért és kosztért reggeli négy órától naplementéig hátán hordja a trággyát a székérrel megközelíthetetlen irtványokra, most seregesen egy forintjával váltja meg vasuti jegyét, hogy eljuthasson a várnai népgyűlésre. Száraz kenyeret eszik, még csak egy korty pálinkát, vagy bort sem nyel le, mert hiszen esküvel kötelezte magát a mértékletességi egyletekbe. Azt hinném, hogy ez embereket fizetik, ha nem tudnám, hogy ez a nép heteken át kuporgatja egy rongy-csomóba krajcárjait, hogy aztán odavigye a sz. ügy oltárára.

Ez a nép, mely 50 év előtt a grófoknak szolgált jobbágy gyanánt, most megérdemli, hogy grófok, főurak szolgáljanak neki, illetőleg karolják fel ügyét, érdekeit.

Ez a valódi néppárt!

De kövessük a dolgok menetét sorba. Midőn megérkeztem Zsolnára délben, roppant élénkség uralkodott ezen a különben is népes vasuti gőzponton. Dacára annak, hogy egy felőrával azelőtt vonat indult Várnára, nagyon sokan lemaradtak. A kormányának szolgálatkész vasutvezetőség nem gondoskodott kellő kocsikról, s így az emberek az utolsó percben lemaradtak a gyűlésről. Tőszomszédban népgyűlés van, s a vasutvezetők saját kárukkal nem gondoskodnak kocsikról, a melyek különben is száz-számra hevernek a zsolnai és ujszolnai terjedelmes állomáson használatlanul. Így szaporítják a néppártot. A gyorsvonat szintén csak korlátolt számban vett fel utasokat. A kasszánál esendőrök állottak, kik a gunyás népet, mint a gyorsvonathoz nem illő közönséget a pénztártól eltaszították. Sőt a csendőr egyenesen odaszólt a zsolnai pénztárnoknak a közönség fűlehallatára: aki Várnára megy, annak ne tessék jegyet adni.

Már Zsolnán figyelmeztettek, hogy valami készül, hogy a várnai gyűlés nem fog lefolyni zavartalanul, és e jóslat csakugyan teljesedésbe ment. Ezek a tapintatlan liberálisok akaratlanul

is ami legjobb szövetségeseink. Drága pénzen sem lehetne jobbkat szerezni nálóknál. — Zsolnáról egyébként külön vonatot is kértek kellő időben, 24 órával azelőtt, de a főnök megtagadta, hogy a külön vonat le van foglalva a milleniumi kirándulók számára Budapestre. Mert milleniumi népkirándulást is rendeztek itt, de épp a várnai gyűlés alkalmával, nyilván azért, hogy minél kevesebben menjenek el a — milleniumra.

Várnán nyüzsgött, hemzsegett a nép, midőn beértünk. Egy része a templomban volt, a többiek sűrű csoportokban hullámozgottak a falu főútján. A plebánián az ilyenkor szokásos zürzavar uralkodott. Szemlér F. az „Alkotmány” tudósítójával felmentem az emelvényre. A tágas tribünön papság és szokatlan számu világi értelmiség tolongott. A panyókára vetett vörösbarna felvidéki kurta-szűrös nagykalapos tót nép sűrű fekete tömeget képezett, melyen itt-ott fehéres csikokat képezett a női népség. Ezek az egészséges piros pozsgás arcok, szabályos vonásokkal, különben is mint híres szépségek ismeretesek az egész felvidéken.

A szolgabírósg egy fiatal ember, Rada Ignác szolgabíró által volt képviselve, ki ilyen izgatott gyűlésre egyáltalában nem volt való. Még a gyűlés megkezdése előtt fenyegetőzött a feloszlattással, mert hogy 1/2 órára van bemondva, aztán be nem tartják. De lecsitítottam. Végre hogy kimutassa nagylelkűségét, azt közölte velem bizalmasan, hogy feloszlatná a gyűlést már azért is, mert nincs megjelölve a bejelentésben, hogy Várna piacának melyik helyen fogják tartani. Majd nagy lármával követelte, hogy a tömeg, mely az egész tért, tehát az utat is, ellepte, hogy az utat szabadon hagyja. Megjegyzendő, hogy az egész gyűlés alatt egyetlen egy kocsi sem jött arra. Midőn arra kértem, hogy ilyen üres formalitásokkal ne izgassa hiába a népet, azt felelte: *Ez még semmi. Majd jönni fog még keulönb is.*

Már ebből a beszélgetésből is kilátszott, hogy a szolgabíró el volt határozva a gyűlést minden áron szétoszlattani. — Midőn Zichy Nándor gr. megjelent, szünni nem akaró eljenzés fogadta, mi ugy a gyűlés népszerű elnökét, mint különösen a földesurat jellemzi. Az emelvényen gr. Zichy Nándor háta megett két esendőr foglalt helyet felvont szuronynyal. — Az elnök gróf hevesen kikelt az ellen, hogy még az emelvényre is esendőröket állitanak az elnök oldalára és követelte a csendőrség leszállását, kik azonban nem szálltak le, mire izgatott jelenet fejlődött ki. Zmeskál Zoltán hevesen gesztikulálva állott a szolgabíróval szemben, ki a kitört zajra holt halavány lett, és sietve leszállott az emelvényről, hol kijelentette, hogy nem érzi magát biztonságban és feloszlattja a gyűlést. Ezt azonban lent tette, hol a nagy zajban, melylyel a szolgabíró hetvenkedését tárgyalták, a fenlevők közül senki sem hallotta.

Zichy Nándor gr., ki a szolgabíró nyilatkozatáról mit sem tudott, — de más sem, ki az emelvényen volt — ez alatt megnyitotta a gyűlést. A piac egyik sarkán a szolgabíró handabandázott, és oly éktelen zajt csinált, hogy hallható volt az emelvényre. Midőn lementem, hogy az éktelen zsvaj okáról tudomást szerezsek, a szolgabíró a csendőroket uszította, hogy kergessék szét a népet szuronynyal, mert hogy ő a gyűlést már szétoszlattá és még sem mennek széjjel. A szolgabíró dúlt-fült, mérgeben fenyegetőzött, hogy táviratoz Trencsénbe katonaságért, amit nyomban meg is tett, de a gyűlés feloszlattását mindaddig sem Zichy Nándor grófnak, sem a rendező-bizottság elnökének, Zlatháry János t. kanonoknak be nem jelentette, sem egyáltalában a népek érthető módon tudtára nem adta.

A szónoklatok ez alatt tovább folytak az emelvényen. Zichy Nándor gr. után beszélt Zmeskál, ki a zajos jelenet dacára igen jó humorban

volt, beszélt az ő eredeti, ötletes nyelven. Zmeskál itt ismerős körben forgott, mert kétszer is fellépett a kerületben képviselőnek Midőn beszédében olykor-olykor odanyult, hol a népek fájt, a 6—7 ezerre menő tömeg hangos, néha szünni nem akaró zajban adott kifejezést annak, hogy csakugyan igaza van, ugy hogy a hallgatók zajos közbeszólását ismételtén csititania kellett.

Ez alatt végre a szolgabíró felkereste Zlatháry t. kanonokot — mintegy másfél óra mulva a történetek után — s tudtára adta, hogy ő a gyűlést feloszlatta, ennélfogva gondoskodjék, hogy az csakugyan szét is menjen, mire dr. Zelenyák János kilépett az emelvényre és szokatlanul kiméletes módon tudtára adta a népek, hogy békesen oszoljék szét, ami a hirtelen bekövetkezett záporosó miatt, csakugyan a legbékésebben történt.

A gyűlés alatt a nép között egy lázító nyomtatványt osztogatott szét valaki, mely a néppárt elvbarátait felszólítja, hogy korbácsolják ki a zsidókat és a hatóságokat az országból. Az osztogatóra senki sem ügyelt a beszédek alatt, és azt hitték, hogy a programot osztogatja, mert külsőleg ennek is olyan alakja volt. A lázító irat minden kétséget kizárólag a liberális közegek elkopott ostoba fogása volt, mely semmi hatást sem tett, kivéve a szolgabíróra, ki diadallal vitte a plebanoshoz, hogy „lám, hogy megmondtam, hogy lázítani fognak.”

Ha megmondta, hát tud is róla. Mint egyik barátunk mondotta, az iratokból egy héttel az előtt, több darabot találtak a bellai plebanos kertjében, hova nyilván célzatosságból valaki becsempesztte.

A gyűlés után Zmeskál Zoltán, Rakovszky István cs. és k. kamarás és dr. Kubicza János zsolnai ügyvéd kíséretében felkereste Rada Ignác szolgabíró, s megkerdezte, hogy igaz-e, miszerint azt mondotta, hogy „kik az emelvényen jelen voltak, mindnyajan részegek.” A szolgabíró himezett-hámozott, s azt mondta, hogy nyilvános helyen — az utcán történt — nem adhat felvilágosítást. Aztán bementek a jegyző lakására, hova négy esendőr kísérte a szobába. Itt a szolgabíró azt vallotta, hogy őt az emelvényen tetteleg bántalmazták. Ami egyszerűen hazugság. Sőt meg is nevezte a személyt, hogy Rakovszky kamarás volt. Rakovszky ur erre felpattant és követelte, hogy vonja vissza, mire a szolgabíró annyiban módosította szavait, hogy Rakovszky nem bántalmazta ugyan, de csak akarta.

„Ami én akartam tenni, azt nem kötöm ilyen ostoba embernek az orrára” mondá izgatottan Rakovszky.

Zmeskál a „részeg”-kifejezésért provokálta a szolgabíró, de ez miután hivatalos működés közben nevetlenkedett, az elégtételt megtagadta.

A szétoszló nép egész uton a vasuton minden állomáson egész Csacáig lelkesen eltette a néppártot.

Levelezés.

(Füredi levél.)

A magyar Radegundból baráti kézből vetjük az alábbi levelet, mely idegbajban-gyógyító fürdőről lévén szó, a nagyközönséget is fogja érdekelni. Nem kell külföldre menni, mint e levél is tanúsítja, hazánk is bővelkedik jeles fürdőkben, melyeket azonban úgy látszik mi ismerünk legkevesebbe.

Feketehegy, (Szepesm.) 1896. júl. 20.

Kedves Szekesztő-barátom!

Igéretemhez képest tudósítok, hogy itt vagyok július 13 óta, azon a szép helyen, hol Tompa Mihály is 1866-ban keresett üdülést. Mondhatom, jól érzem magamat a feketehegyi vizgyógyintézetben, szép klimatikus gyógyhely ez, már 42 év óta áll fenn Szepesmegye déli részének legerdőbb vidékén, Merény bányaváros közelében, kies

fenyves erdővel körülvett völgyben fekszik, iglói vasúti állomástól 20 km-nyire távolságban Bérkocsin 2½ óra alatt elérhető.

Maga a fürdőtelep 8 épületből áll, körülbelül 120 vendégszobával. Jelenleg annyira tömve van, hogy a most jövő vendégek lakás hiányában távozni kénytelenek. Nagyon csodálatos, hogy orvosaink külföldi vizgyógyintézetekbe szállítják idegbeteg klienseiket, holott ennél alkalmasabb hely alig van. Eghajlati viszonyai nagyon kedvezők; észak, dél és nyugat felé magas fenyves erdők borította hegyek veszik körül, levegője enyhe, tiszta, pormentes és ozonús. Tikkasztó hőség soha sincs. A reggeli harmatképződés igen bőséges és ezen körülménnyel fogva nagyon is alkalmas a meztláb járásra. A wörishofeniak ha látnak, megirigyelnék tőlünk. Kezdetben mosolyog az ember az ilyen látványosságon, később megszokja, mintha cipő sem lett volna a lábán. Ivó és fürdővíz tekintetében e hely ritkítja páráját, az épületek legközelebbi környékén 6 forrás fakad a földből, mely mind üde és jóízű.

Az ellátás olyan, hogy meglehet rajta soványodni. Reggeli: savanyú vagy édes tej, Cacao, Kneipp-kavé, vaj, lipitói túró, eper, méz, graham kenyér. Ebéd: főzelek tojással vagy sülttel tétve, pecsenye koszorúval és párolt gyümölcs-csel és tojásos tésztaemű (rizs, dara, sárgó felfelfajt). Vacsora: kávé vagy tejes étel, aludt tej, graham vagy fehér kenyér vajjal, vagy juhtúróval. Sört, bort nem adnak, hanem azért egy suttymban kapható.

Fürdés reggel 4—6 óráig. Reggeli 7-kor, ebéd 1½-kor, vacsora 7-kor, 9-kor lefekvés.

Cigányzene 3-szor játszik naponta.

E hely kiválóan hidegvíz-gyógyintézet; mutatni vágyó ne jöjjen ide. (De azért inkább, mint Pöstyénbe? Szerk.) A mostani vendégek nagyjából alföldiek. Templom nincs, Merénybe járunk sz. misére, ¾ órányira van s a rozsnói egyházmegyéhez tartozik. Vasárnaponként az egész fürdőközönség templomba megy. Hiába, a beteg ember jól tud imádkozni. Jövő vasárnap Katona Gy. kanonok ur fog misézni és a fürdővendégek magyarul fognak énekelni mise alatt. A próbák serényen folynak az erdőben. Itt van a többi között Egressi Nagy László kir. ügyész Budapestről, egy pár debreceni birtokos, dr. Székely tanár Nagyváradról. Itt van a mi derek Pinter Kálmánunk Budapestről, egy szatmármegyei és egy nagyváradi plebános. A fürdőközönséggel, ami sokat mond, nagyon meg lehet itt elégedve az ember.

Tegnap azonban megszökött innen egy fürdővendégünk, a ki nagyon megunta a sok tejet és azt mondta, hogy amint hazajön, mindjárt agyonüti a — tehenét. Én magam is három évre jól laktam vele, de hát az egészségért az ember még a csukamáj-olajat is delikatessznek tartja. Érdekelni fog egy pár szép fölirat, melyet a busuló betegek itt hagytak a fákra és villákon:

1. A vaddal a kőzítalt megkezdé vetni az ember
S göge fejében, agg. kör leve és nyavalyás,
Prisznitz visszaad a viznek régi hatalmát,
S ősi erőben kél újra az emberi nem.

Vörösmarty.

2. Ki ide gyógyulást keresni eljöttél,
Hallgasd meg, mit suttog a lehelő levél;
Gógódet hagyj otthon, térj meg Istenedhez,
Szenvedő társadat szorítsd kebeledhez.
3. Si tibi deficiant medici,
Medici tibi fiant haec tria:
Mens hilaris, quies moderata, diæta.

Kirándulások tehetők Buchwaldra, a honnan szép kilátás nyílik a Tátrára, Szepesvárra, a Gölnic-völgyre, a szepes-gömöri érchegegre, a szomszédos vasbánya telepekre, kohókba és hamorokba.

Neked pedig s az ismerősöknek tejivás és harmatfű-taposás nélkül is erős idegeket kívánva maradtam

K. I.

Ujdonságok.

Egyházmegyei hírek. *Liska János* k-podhragyi adminisztrátor a kosztolnalfalvi plebániát nyerte el, helyébe *Mihályfy János* küldött Kesseleőkeő-Podhragra adminisztrátornak. *Ballon József* nagytapolcsányi káplán felső-attraki adminisztrátornak nevezetett ki.

Személyi hírek. *Szegbold János* tvszéki bíró és *Toifel József* vendéglős Pöstyénbe; *Horvát Sándor* főgimn. igazgató, ki az utóbbi időkben sokat gyengélkedett, Koritnyicára utaztak. — *Forinyák Gyula* tábornok városunkba érkezett. — *Holicsi segédjegyzőnek Fodor János* okl. jegyző választott.

Változás a tanári karban. A kegyesrendi kormány intézkedése folytán *Véber Antal* főgim. tanár Nyitráról Temesvárra megy házfőnöknek és főgim. igazgatónak, *Pfeiffer Antal* temesvári igazgató Budapestre tanárnak, *Véber* helyébe Nyitrára *Kovács József* jón Levárol. Privigyéről *Zentai* megy Kecskemétre, *Láng* Debrecenbe, Privigyére *Kalesok N.* Treneséből *Szapita Antal* Kecskemétre, helyébe *Merényi Lajos*. A nyitrai főgimnáziumnál a lefolyt tanévben alkalmazott *Czeplédy István*, világi tanár, miután a város a második párhuzamos osztályt beszűntette, a kegyesrendi kormány által a rózsahegy főgimnáziumhoz nevezetett ki tanárnak. A Nyitráról távozó két tanár urnak őszinte szívvel mondunk Isten hozzádot. Mindkettő kedvelt és tisztelt alakja volt a nyitrai társas életnek és amint a temesvári gimnázium komoly, higgadt igazgatót nyer a kinevezettben, ki igaz atyja fog tudni lenni az ifjuságnak, úgy a rózsahegy gimnázium bugzó tanárt kap Czeplédyben, ki nemcsak az iskolában lelkiismeretesen veszi feladatát, hanem az ifjuságnak legszebb példát akkor mutatta, midőn világi tanár letére oda térdelt az áldozó ifjak közé s velök együtt járult az oltári szentséghez. Tavaszként vesztett Nyitrára.

A kath. egyesületek országos kongresszusára, mely aug. 17, 18, 19-én Budapesten tartatik, a nyitrai kath. kör részéről tizen jelentkeztek: *Vagner József*, gr. Zamoyszki Jenő, *Markovics János*, *Zongor József*, dr. *Dudek János*, *Kottesovszky Alajos*, *Kondor István*, ifj. *Misz Rezső*, *Kuna Pál* és *Kracsány István*.

A helybeli irgalmas testvérek múlt vasárnap ünnepelték alapítójuk páli sz. Vince, a nagy emberbarát és az egyházi fegyelem egyik kiváló reformátorának ünnepét. Jellemzésére elég legyen mondvá, hogy Párizsban, hol a 17-ik században működött (1660. évben) és az irgalmas néni auyaházat alapította, oly éleken él jótetteinek emléke, hogy a forradalom, midőn sz. Genovéva templomát Pantheonná változtatta, s mindent kidobált a templomból, egyedül sz. Vince szobrát hagyta benne, ahol egyik mellékhajóban meg mai nap is látható. Az ünnep fő része a fenyves isteni tiszteletből állott, melyet 10 órákor *Nécsy Endre* prépost-plebános, *Markovics János*, dr. *Dudek János*, *Skoluda Lajos*, dr. *Francisey Lajos*, *Kmettykó Pál*, *Thurzó Ferenc* tanárok és 4 növendékpart asszisztenciája mellett celebrált. Mise alatt az itt tartózkodó polgári iskolai növendékek a testvérekkel egyetemben gyönyörű énekükkel emelték az áhitatot. A templom telve volt ajtatoskodókkal, kik sz. Vince áldásos szellemét leányainak évek óta városunkra annyira hasznos működéséből, s ügybuzgóságából tanulják tisztelni. Délben *Nécsy* prépost ur megvendégelte az asszisztenseket.

Katonai estély. A nyitrai 14. honvéd gyalog-ezred tisztikara, a tisztí díjlövészet alkalmából tegnap a sátoztáborban jól sikerült nyári estélyt rendezett.

Erdélyi miniszter Nyitrán. Erdélyi Sándor igazságügyminiszter ma Aranyos-Maróth-ról érkezik Nyitrára. Kiséretében jönnek *Liszky Jenő* min. tanácsos és *Balázs min. titkár*. Pénteken ez értelemben jött távirat főispánnak, alispánnak, tvszéki elnöknek és a polgármesternek. A főispán most Tatra-Füreden van. A megyei és tvszéki testületek tegnap tanácskozást tartottak a miniszter fogadtatása iránt, azonban bajos volt valamiben megállapodni, mert sem a miniszter érkezésének ideje, sem itt tartózkodásának tartama és célja nincs tudva. Igen valószínű, hogy a tvszéki palota építésének ügye hozza a minisztert Nyitrára, mely Trefort óta, ki a 70-es évek végen fordult meg itten, eleven minisztert nem

látott. Reméljük, hogy a miniszter ur nem kér ingyen telket a szegény várostól, mely eddig a kormánytól nem kapott még semmit.

A nyitra-lundenburgi szabványos vágányu vasút ügyében az a legújabb hír, hogy mint hiteles helyről értesülünk, *Auspitz Gyula* vállalkozó a vasutnak 230.000 forintban kormányilag megalapított óvadékát július 22-én az állampénztárba letette. Hogy vajjon a Nyitra városnak és Nagy-Szombatnak tett egyforma ígérte az igazgatóság székhelye stb. tekintetében szintén rendbe hozta-e, arról nem szól a fáma.

Akinek markából hull ki a szerencse. Egyik izraelita polgártársunk, nem a bérzebárók közül való, beállított aminap egyik nyitrai pénzügyintézetbe s ott, hogy pár forinthoz juthasson, elzalogosította olasz vöröskereszt-sorsjegyet. A bankhivatalnok utánanézett a dolognak, vajjon nem huzták-e még ki, amint ezt a pénzügyintézeteknél mindig evidenciában tartják. Rájön, hogy a sorsjegy 1000 lírát (500 frtot) nyert, de öt év előtt, tehát már elévült. A zsidó nem tudván, örüljön-e, búsuljon-e ilyen furcsa szerencsének, megvakarta füle tövét, haza ment, s megfogadta, hogy majd megkorrigálja szerencsését butykjában — a pálinkaivó parasztokon. Az eset mutatja, hogy még a zsidó sem mindig eléggé spekuláns.

Malom-bérbeadás. A Hungaria r.-társaság bérbe adja nyitrai és alsó-köröskényi malomát. *Back Ernő* mindkét malomért 7500 frtot ígért, ellenben *Zobl Gyula* nyitrai lisztkereskedő a nyitrai malomért 6700 frt és *Stein Ferenc* kereskedő a köröskényiért 3000 frtot ajánlott fel. A részvénytársaság aug. 1-én a két utóbbinak adja bérbe. Ezen eljárás által, közlönk véleménye szerint, a részvénytökönek 3—3½%-nyi kamatozása legalább 6 évre biztosítva lesz.

A nyitrai megyei gazdasági egyesület f. hó 21-én látogatott igazgató-vezetményi ülést tartott, 27 tag, a megyei gazdátársadalom elittje volt jelen, megmutatván ez által is, mennyire szíven viseli az egyesületet. Elnökölt *Emödy József*, az ülésen résztvett *Polónyi Géza* országgy. képviselő, az egyesület v. tagja. Az elnök mindekelőtt a miniszternél járt küldöttség működéséről számolt be, amint ez már a lapokból ismeretes. Darányi miniszter szívesen fogadta őket, bár azon benyomás alatt látszott állni, melyet a megyei körök téves panasz-feljelentése reá gyakorolt. Hasonlóképen gr. *Károlyi Sándor* a magyar gazdaszövetség elnöke megígérte támogatását. Azóta két mozzanat merült fel: az alispán átküldte a feljelentés másolatát, úgy hogy az egyesület most már ismeri a vádpontokat, azután pedig a „Házánk” napilap éppen aznap számában bőven foglalkozott az egyesület ügyével és pedig azon mindkét oldalú információk alapján, melyet a lap szerkesztője *Jancsó Dezső* itt a helyszínén, Nyitrán szerzett. Csak két pontját a cikknek kívánja az elnök javítani, először azt a téves információt, mintha a május 1-i közgyűlésen *Craus* alispán és társai nem juthattak volna szóhoz. Ez már igazán valótlan. Hisz a jelen voltak tudják, hogy éppen *Craus* vitte a szót, beszélt *Árpási* és *Pereszlényi* s a fiatal *Czocher* legalább 6-szor dikiózott. Azután meg hogy az ellenkezők meghisították *Craus* alispán jó intencióját, aki a megyei gazdasági bizottságot szerette volna az egyetbe kebelezni. Ez annyira valótlan, hogy éppen az ellenkezője igaz. Ezután *Meskó* titkár felolvasta magát a vád-feljelentést, melyre mindnyájan kíváncsiak voltak. *Pikás* mondásaival, fiskális fordulataival, pár-utca jargonjára valló egyes jelzőivel több ízben kacagásra indította a hallgatót, mely szem- és fültanuja az ott eléadott eseményeknek, melyek az iratban éppen visszajukról vannak rajzolva. Elképzelhetni, mit gondolhatott a szegény miniszter, midőn ezen feljelentésből értesült a derek egylet pokoli működéséről. A panaszosok névsora nem kevésbé érdekes, a cégek két-három taggal vannak képviselve, sőt olyan név is van, akit a titkár sem ismer. Különben ki fog nyomtatni, a közönség majd gyönyörködhe-

tik benne. — A feljelentéshez érdemlegesen hozzászólt Polónyi Géza. Beszéde higgadt és tárgyilagos volt, senkisémet sejtette volna benne a képviselőházi agitátort, vagy a felegházi szcena felidézőjét. Ő — ugymond — helyet keres, hol a politika ki van zárva; ilyenek ismeri a nyitram. gazd. egyesületet. Most hogy a beke feldulatott benne, tájékoztat keres és már most ismeri az állapotot. Először köszönetet mond a miniszternél eljárt küldöttségnek. Azután kérdezi, mi legyen a további teendő? Emödy és Meskó az alispán felszólítása értelmében nyilatkoznak a panaszlevél pontjairól, de a testületnek magának is kell nyilatkoznia. Ezen nyilatkozatot az elnökség készítse el, s egy legközelebbi választmányban tárgyalassék, azután a miniszterhez lesz az felterjesztendő. Végül óhajtja, hogy a felidézett surlódások békés uton intéztesse el, ez a felsőbb köröknek is óhaja, csináljuk meg az aranyhidat, hogy a panaszosok lássák, mikép mi legkevesébe sem akarjuk megbontani a további békés együttműködést. Indítványozza, bizassék meg az elnökség, hogy ha a panaszos felek a béke helyreállítása céljából tárgyalásokba bocsátkozhassék. — Emödy után Kubinyi Endre szól hozzá Polónyi indítványához, azt elfogadta s Polónyinak részletesebb tájékoztatására elé adta a dolgok fejlődését. A megyei körök csak legujabban, hogy a megyei gazd. bizottság alakult, kezdtek érdeklődni az egylet iránt, a választás éppen miattuk kétszer is elmaradt, míg végre május 1-én megtörtént, mert már halasztani nem lehetett, de a meghívás s minden a szokott gyakorlat szerint történt. Szólt még Mezey Gyula mérnök, hozzájárult P. indítványához, csak azt kívánta még, hogy a feljelentés kinyomassék, mert ilyen kuriózumot meg kell menteni az enyészettől. Erre az ülés egyhangulag elfogadta Polónyi Géza indítványát, s a választmányt tárgyalása aug. 4-én tartandó választmányi ülésre tüzetett ki. — A napirend során olvastattott a békésmegyei gazd. egyesület a tirata a vidéki kereskedők által kötött kartelekre vonatkozólag. A békésiek a kereskedők adójának felemelését ajánlják ennek megátalására. Ezzel mint célra nem vezetõ intézkedéssel szemben az ülés elfogadta a titkár indítványát, ki a mezőgazdasági szövetkezetek minél sürűbb alakítását ajánlja, hogy tagjaik a cikkeket (só, cukor stb.) előnyösen szerezhessék. Polónyi hozzá adja, tudakolják meg a gazd. egyesületek, vidékükön ki a kartelista, tegyék közé nevé, ilyenektől nem kell venni. Végre Mérey ezzel kapcsolatban indítványozta, írjon fel az egylet a képviselőházhoz és a kormányhoz, hozzon törvényt a kartelek ellen. Elfogadtattott. — Folytatólag tárgyalták Tallian Bela békési főispán által készített, s a kormány által az egylethez leküldött cseléd-törvényjavaslatot a 13-ik §-tól végig. Előadója Mérey Lajos volt. A hangulat az egyletben az, hogy inkább a mostani cseléd-törvény mellett kellene megmaradni, de ha a kormány kívánja, az új javaslatot alaposan megbirálták. Elvezet volt végig hallgatni, a tapasztalt gazdák mily talpraesett megjegyzéseikkel kísérték az egyes szakaszokat. Miért nem jönnek ilyen munkához a megyei körök, had fánja a lelkök, micsoda derek egyesületet voltak képesek denuncziálni — semmiért. A letárgyalt javaslat a megjegyzésekkel együtt visszaküldetik a miniszternek.

Markhót János. Mult számunkban a nyitramegyei gazd. egyesülettel foglalkozó cikkben az egyes történeti reflexiók között Markhót János volt alispán neve is szerepelt, mit némelyek különösen a volt alispán hazafiságának rovására félremagyaráztak. Ez helytelen, a cikk írójának ezen magyarázó sorai szerint: Aki a sok „hü-hót semmiért” figyelmesen elolvasta, abból aligha magyarázhatott ki bármi hátrányosat Markhót Jánosra nézve, kinek nyilvános szereplésének nem egy tanuja él még közöttünk s bővebb felvilágosítással is tudhatna szolgálni a részletekről is, azon idők történetét illetőleg. — Markhót János

48-ban alispán volt. Ezzel elég van mondva, aki az akkori idők kritikus voltát ismeri. — Hogy jó csillagzata megmeutette a bitófától; elleneinek ezen pusztá tény, bő ürügyet szolgáltatott a gyanúsításra. S amint ez manapság kijut minden közeletben szereplőnek, kijutott a gyászos időben Markhót Jánosnak is bőven, annyira, hogy 61-ben a 48-ban élvezett népszerűsége igen is megcsappant, és sem ekkor, sem azután a 48-iki alispán érvényesülni nem tudott. Erre céloztam, hogy a gazdasági egyletben való szereplése által lassan-lassan elnémította a *vágalmakat*, s épen ez egylet volt az, melyben visszahódította azt, mitől őt ellenei megfosztani igyekeztek: politikai reputációját. Ennyit akartam mondani és nem többet, mert nem volt szándékomban Markhót Jánost történelmileg méltatni, bizván abban, hogy ezt egykoron avatottabb kezek fogják valamennyiünkkel megtenni. *Veterán.*

Iparosaink figyelmébe. Az országos ipartestület évi rendes közgyűléset f. évi szept. hó 6, 7 és 8. napján Budapesten fogja tartani; ez alkalomból az összes hazai ipartestületek részvétel céljából fel lettek hívva és a résztvenni szándékozók, többrendbeli kedvezmények biztosítottak, a mennyiben a résztvevőknek egyúttal a kiállítás megtekintése megkönnyebbítettetni céloztatik. — Minthogy közvetlen tudomásunk van arról, hogy a hazai ipartestületek a megtartandó közgyűlés alkalmából egész csoportokat menesztettek Budapestre, ennél fogva ez uton felhívjuk iparosainkat, miszerint oda hatni sziveskedjenek, hogy a *nyitrai ipartestület* se maradjon vissza és legalább 30-40 tagból álló csoportnak összeállítását tegyék lehetővé. Mihez tartás végett közöljük, hogy fejenként 8 frt 30 kr. fizetendő, mely összegért az illetőnek, az utiköltség Budapestre és vissza 4 napon át, naponként 1 belépőjegy a kiállításba, naponként leves, egy húsétel és 1 adag térszén-ételtől álló ebéd és 4 éjjelen keresztül szállás adatik. — Esetleges tévútra vezetéseknek elejét veendő kijelentjük, hogy úgy a szállás valamint az étkezés kifogás alá nem esik. Ezt tapasztalatból állíthatjuk. — A résztvenni szándékozók felkéréstnek, miszerint a nyitrai ipartestület iroda-helyiségében (káptalan-utca 23 szám) legkésőbb augusztus hó 5-ig jelentkezni sziveskedjenek. Minden ez ügyre vonatkozó felvilágosítással szivesen szolgálunk. *Az ipartestületi elöljáróság.*

Óriási jégvihar. Nagy jégvihar dühöngött esütörtökön Galgóc környékén, akkora, hogy azon a vidéken nem igen látták még mását. A jég — mint tudósítónk írja — a kapás-növényeket és szőlőket teljesen önkre tette és a házakban is nagy károkat okozott. A környék hegyei olyanok voltak a jégtől, mintha hó lepte volna be őket.

Eltiltás a tanítói pályáról. A válás és közoktatási miniszterium a hivatalos lap keddi számában közzétette, hogy Ruzsicska Imre volt néveri községi iskolai tanító, jogerős bírói ítélettel egy évi börtönre és politikai jogai gyakorlásának felfüggesztése mellett öt évi hivatalvesztésre ítéltetvén, nevezett a mondott időre a tanítói pályáról eltiltatik. A később lapási jegyzővé lett tanítónak könnyelmű pénzmanipulációk szegtek nyakát.

Halálozás. A pruszkai sz. ferencendi ház főnökét, Repka Theodosiust f. hó 18-án kísértük a temetőbe. Tiznap nehéz tüdőgyulladás után mult ki, szerzettársainak apoló karjai közt, kiknek atyjuk, békeltető angyaluk volt. A bold. 1826-ban jan. 18-án szül. Zsolnán. 1850. május 3-án ünnepélyes fogadalmat tett és ugyanazon év augusztus 8-án Nyitrán Palugyay püspök által felszenteltetett, és mint vasszorgalmu és jötehetőségű pap ugyanazon évben Pruszkára lectorrá neveztetett ki. Innen több évi eredménydus munkálkodása után Galgócra ment theologiai lectornak, ahol 68-ig működött, ezután a kónigreci sebesülteknél mint katonapap működött Laibachban, majd Verbóra tetetett át kápláni minőségben, ahol lelkészi teendői mellett, privát tanítással foglalkozott Száli családnál. Innen, Rehák Mauritius halálása folytán 1874-ben pruszkai főnökké megválasztott és azóta folytonosan itt működött. 1876-ban a klastrom leégett, és hogy

ma létezik, az a boldogult érdeme, akit épűgy kedveltek élte végeig a főuri körökben, mint a szegény viskóban. 22 éve nem látták a pruszkaiak és vidékiek oly megható temetést, mint a boldogulté volt. Steiger Kamill vicarius eszmékben gazdag gyászbeszéde könyekre fakasztotta a jelenlevőket. A gyászmisét Chocholus Bálint, az impozáns temetést pedig Hreuszik F. nemsovai esp.-plébános végezte segédlettel. A boldogult koporsóját tiszteletük jeleül szebbnél szebb koszorúkkal feldíszítették: gr. Königsberg-család, br. Zedwitz uradalmi tisztartó, Kubinyi György és Barvics Károly grófi főerdész. Nyugodjék békében. *R.*

Vasuti előengedély. Rohói Herber Lipót nyitra-rohói nagybirtokos, a cs. és kir. szab. kassa—oderbergi vasut „Zsolna” állomásától Biesic, Ljéta, Lucska, Rajecfürdő és Klacsán községek érintésével, Rajec mezővárosig vezetendő vasutvonalra, az előmunkálati engedélyt egy évre megkapta.

Köszönetnyilvánítás. Ugy saját, mint hieim nevében szívem mélyéből legforróbb köszönetet mondok ez uton is Benne Imre nyitrai püspök úr ő méltóságának azon kegyes adományáért, melylyel nemes szívének jóságát velünk is éreztette. Ő ugyanis kegyes volt a kollárovi templom elromlott orgonájának reparálására 200 frt és a még teljesen el nem készült hegyi iskola számára 100 frtot utalványozni. Fizesse meg az adományt a kegyes Mindenható, a ki minden földi áldásnak a kútforrása. Treszkony István, kollárovi plébános.

Egy nevezetes vallásváltoztatás. Lévay Henrik főrendiházi tag és gazdag zsidó a hónap elején családjával megkeresztelkedett és katolikussá lett. A keresztiséget s utána a bér-málást Zalka János győri püspök kezéből vette fel. Már regen tartott fen birtokain kath. népiskolákat s egyáltalán jótékonyágáról ismeretes volt.

Krokodil a Vág folyóban. A fumei cápanak, kánikulás idő levén, veszedelmes konkurrensé támadt a Vágban. Ruttkán és Szucsányban ugyanis a közönség azt hiszi, hogy ott a Vágban krokodil tartózkodik, a mely Zsolna tájékán valami állatseregletből szabadult volna ki. Szucsányban egy halász látta is, de nem ismerte fel az állatot, s csak elbeszélése után jöttek rá, hogy az krokodil lehet és nem más. A Vágban való fürdést, mint Zsolnáról jelentik, a hatóság eltiltotta s az ismeretlen állatra vadászatot is rendeztek, de eddig eredmény nélkül. Hangját, mely krokodiléhoz hasonló, gyakran hallják az ingványból. Csak a zsolnai káposztás földekben ne tegyen kárt!

Kommunista falu Magyarországon. Kevesen tudják, hogy van Magyarországon, Trencsénmegyében egy falu, a melyben még a régi kommunista ház és családközösség uralkodik. Csicsmánnak hívják ezt a falut, a honnan az üveges és agyagos tótok jelentékeny része kikerül. A községi szervezet ott a következő: Az ingatlan oszthatatlan és elidegeníthetetlen. A család legnagyobb része egész éven hazájától távol él házalásból. A mit keresnek, hazaküldik, ott összegyűjtik és év végen elosztják. Huszonéves korában minden legény tartozik meg-nősülni és az asszonyt a házközösség közös munkájára kötelezni. A család élen a választott családfő vagy pedig a legidősebb családtag áll. A milyen primitív ez a szervezet, olyan az életmódjuk is. Mindenki maga készíti ruháját és házi eszközeit, sőt télvíz idején férfiakat is látni fonniszóni. Így írja ezt a bécsi Presse, amiből csak annyi igaz, hogy a trencsénmegyei falvakban még megvannak nyomai a régi patriarchális családi viszonyoknak, mely azonban távol áll a mai kommunizmustól.

Kajuch Kalocsán. Császká György kalocsai érsek, mint a „Pécsi Közlönyben” olvasuk, Kajuch József országgyűlési képviselőt jószágainak főigazgatójává és jogtanácsossá nevezte ki. Kajuch valaha nyitrai klerikus volt, legutóbb képviselő Liptóban, de választói „jó” katolikus-sága miatt éppen a közelmúltban sokat panasz-kodtak, s most még az egyház körében nyer bő-séges javadalmazást. A jóságos érsek ur valami méltóbb férfura pazarolhatta volna kegyeit.

Bucsány vasuti állomás. Nagyszombat—galgóc—lipotvári vonalon, Nyitramegye területén fekvő „Bucsány” állomást a földművelési miniszter — marharakodó állomásul — megengedte.

Tanítónők férjhez menése. Esztergom megye közigazgatási bizottságának hétfőn tartott ülésén Gesztáger Berta férjzett Midler Rezsőné felebvezését tárgyalták. Esztergom iskolaszéke tudniillik határozatilag kimondotta, hogy ha a nevezett tanítónő férjhez megy, állását elveszti, mert az iskolaszék férjes tanítónőt nem tűr meg. Gesztáger Berta dacára annak férjhez ment s a határozatot megfélebbezte. A kérdéshez többen hozzá szölkáltak, mire a bizottság nagy szölköbbséggel megsemmisítette az iskolaszéknek a férjhezmenetelt tiltó határozatát.

A néppárt győzelme Léván. Léván július 21-én volt a városnál az első tanácsnok választása, a mely alkalommal sikerült a néppártnak a katolikus faló Kersék Jánost, mint az amugy sem kedvelt polgármesternek, Máriaassy Istvánnak uszályhordozóját megbuktatni. Pályázó négy jelentkezett s a kandidált három egyén közül Kersék János s Balogh Lajos között folyt a harc, melyből Balogh Lajos 32 szavazattal győzelmesen került ki.

Zarándoklat Loretta. Gaibl Sándor garam-kövesdi (Hontm.) esperes-plebános szept. hóban zarándoklatot tervez Loretta. Indulás szept. 3-án a budapesti központi pályaudvarból este 8 óra 30 perckor. Loretta érkezés Anconán át szept. 6-án. Szept. 8-án magyar sz. beszéd és hálaadó isteni tisztelet hazánk ezer éves fenállásáért, könyörgés szűz Máriaéhoz a lorettoi sz. házban. Együttal gyűjtést rendeznek egy örökös mise-alapítványra, melynek kamataiból évente sz. mise fog mondatni a szent házban magyar hazánkért. Budapestre visszakerkezés szept. 12-én. Uti díjak oda és vissza éjjeli szállások és élelmezés nélkül: III-ik helyen 14 frt 50 kr, II-ik helyen 22 frt 50 kr. A kik nem is vesznek részt, felkéretnek némi csekély pénzadományra, a teendő mise alapítványra. Jelentkezni lehet Gaibl urnál aug. 15-ig, kihez az utiköltség is előre beküldendő.

Az öleb mint ragályterjesztő. Szomorú esetről emlékezik meg a „Novoje Wremja” című orosz lap: Egy 19 éves viruló szépségű leány anyjával utazott a Moszkva felé robogó vonaton és utközben egy harmadik hölgygel ismerkedett meg, a kinek nagyon kedves kis ölebe volt. A kis kutya nagyon megtetszett a fiatal leánynak, cirógatta, simogatta és többször meg is csókolta. Az öleb nagyon illedelmesen viselte magát, csak az tűnt föl, hogy folyton tüsszkölt, a mire tulajdonosnője azt mondta, hogy az öleb meghűtötte magát. A leány pedig ennek dacára tovább csókoltatta az ölebet, a minék nagyon szomorú következményei voltak. Moszkvába érve vörös folt mutatkozott a kutya-kedvelő leány orrán, melyről azt hitte, hogy egy kis gold-creammal elűzheti. De a folt másnap se tűnt el, sőt az orr megdagadt, fájni kezdett és váladék mutatkozott. Az előhívott orvos influenzát konstatait, de tévedt, mert nagyobb komplikációk álltak be: professzort hívtak s ekkor kitűnt, hogy az öleb takonykóros volt és a leány is megkapta tőle ezt a gyógyíthatatlan betegséget. Az orvosok nem tehettek semmit és a fiatal leány pár nap mulva belehalt a borzasztó betegségbe.

Gabonaárak f. é. július 24-én a nyitrai piacon, métermázsánként: Buza 6-20—6-50 frt, rozs 5-50—5-70 frt, árpa 5-50—6-20 frt, zab 6-10—6-20 frt, Tengeri 4-30—4-50 frt, krumpli 1-80—2-00 frt.

Közgazdaság.

A gazdasági egyesület választmánya. A „Hazánk” mult vasárnap számában foglalkozván a néppártiság miatt vádolt nyitrai. gazd. egyesülettel, a vádnak alaptalanságát a választmány tagjainak politikai állásuk szerinti felsorolásával cáfolja meg. Ösztályozása ez. *Igazgatóság választmányi tagok:* Aitner Ferenc nemzeti p., Boross Sándor, gr. Erdődy Ferenc urad. gazda-

tisztje kormányp., Benkeő Béla függetl. p., Benkeő László függetl. p., Boll János függetl. p., Boróczy László nyitrai püsp. urad. gazdatisztje kormányp., Craus István kormányp., Csitári Béla népp., Drexler János népp., Deák János függ. p., Dióssy Imre nemz. p., dr. Dudek János lapszerkesztő népp., Eyssen Maó kormányp., Emődy József nemz. p., Freund Gyula nemz. p., Gáflor Elek nemz. p., dr. Guttvil Pál kormp., gr. Hunyady Imre néppárti, Hlavaty Károly népp., Jankovich József nemz. p., Jeszenszky István nemz. p., Jókai Géza népp., Juhász Sándor függ. p., Karsay Lajos, gr. Hunyady Imre-fele urad. számvevő nemzeti p., Kecskeméthy Béla népp., Komáromy Károly kormányp., Koperniczky János nemz. p., Kracsány István, gr. Zamoyszky urad. gazdatisztje népp., Kubinyi Endre népp., Klapetek Ferenc kormányp., Kurálszky Márton függ. p., Markhot Gyula kormányp., Markovics János népp., Mercader Ede kormányp., Mérey Lajos függ. p., Mezey Gyula nemz. p., ifj. Ocskay Rezső nemz. p., Paray Sándor, br. Schey urad. gazdatisztje kormányp., Prenoszil Ödön nemz. p., Polónyi G. függ. p., Rudnyánszky György függ. p., Rencz László kormányp., Sándor Jenő nemz. p., Sirchich István népp., ifj. Strehammer Antal népp., Süsmegh János függ. p., br. Steiger Albert kormp., Szandner Ernő kormp., Siebert Lipót nemz. p., id. Szirányi György kormp., Sztankovits Ferenc kormp., Turcsányi István kormp., Takács Károly kormp., Thuróczy Vilmos kormp., Tully István népp., Vagner József, a nyitrai kápt. urad. részéről népp., Vargha János népp., br. Weisz Pál kormp., Zerdahelyi Adolf korm., gróf Zamoyszky Jenő népp. — A pártmég, ha ugyan ezt egy tisztán gazdasági jellegű társadalmi egyesületben fel szabad ösztálni, a következő arányokat mutatja:

Függetlenségi párti	10
Kormánypárti	20
Néppárti	16
Nemzeti párti	14
Összesen:	60

Vagyis a kormánypárt megtartotta pozícióját, csak az ellenzék változott s úgy látszik ez a baj.

Árpavásár Pöstyénben. A folyó évi augusztus hó 17-én Pöstyénben megtartandó III-ik árpavásárra vonatkozó bejelentési ívek már elkészültek s a nyitrai gazdasági egyesület titkári hivatalában kaphatók. A bejelentések legkésőbb augusztus hó 8-ig megteendő, mert azontúl el nem fogadtatnak. A mintak augusztus hó 14-ig küldendő Pöstyénbe. Az árpavásárra a legjelentékenyebb hazai és külföldi árpakereskedők, sör és malátagyárosok meghívotnak. Aki bejelentési ívet akar, forduljon egy levelezőlapon irt megkereséssel a gazdasági egyesület titkárához Nyitra.

A kartelek ellen. Mint más helyen is említjük, a nyitrai gazdasági egyesület ig. választmánya a f. július hó 21-én tartott ülésében tárgyalta a békésmegyei gazdasági egyesületnek a vidéki kereskedők kartelek ellenében a kereskedelemügyi miniszterhez intézett feliratát és a következő határozatot hozta: Az igazgató választmány jól ismeri a folyvást szaporodó karteleknek, a merkantil körök eme érdekszövetkezetének, a gazdaközönségre nézve káros hatását s éppen a f. év elején foglalt állást a cukorgyárosoknak a repatermelők kizsákmányolására alakult kartelekkel szemben, melynek következtében ezen kérdéssel az O. M. G. E., a Gazdaszövetség s a gazdaközönség vélemény behatóan foglalkozott. Helyesli ennél fogva a békésmegyei gazdasági egyesületnek azon javaslatát, melyek a gazdaközönséget némely vidéki városok kereskedőinek a legszükségesebb cikkekre nézve alakított kartelek ellenében megvédeni hivatják. De ezen helyeslése kapcsán nyomban kijelenti azt is, miszerint azon intézkedést, hogy mindazok az üzletek, melyek egy vagy más cikkre nézve kartelt kötnek, az ez által szaporodó jövedelem után igazságosan megadóztatassanak, csak látszólagos eredménnyel bírónak és nem olyan hathatós rendszabálynak tartja, mely a kartelek létesítését valóban megakadályozhatná. Ha a pénzügyigazgatóságok a békésmegyei gazdasági egyesület fellepése s a pénzügyminiszter intézkedése következtében szigorúbb megadóztatással akarták majd sújtani a kartelek lépett kereskedőket, nem fognak ilyeneket találni, mert ezek bizonyára lesznek annyira élelmesek, hogy a kartelek létesítését eltitkolják. De ha sikerül is a pénzügyigazgatóságoknak a kartelistá-

kat kipuhatólni, mi haszna lesz a gazdaközönségnek ezen kereskedők szigorúbb megadóztatásából? A kartel csak látszólag fog felbomlani, hanem titokban működni fog és a gazdaközönség a kartelizott élelmi és gazdasági szükségleteket még drágábban fizetheti, mert az adótöbblet aránylagos része az árakhoz bizonyval hozzácsatolatik. Az igazgató választmány a békésmegyei gazdasági egyesület átiratában panaszolt kartelek ellenében olyan *mezőgazdasági szövetkezetek alakítását* tartja szükségesnek, melyek célja közvetlen és szolid alapon bevásárlás által a tagokat a legolcsóbb áron szükségleteik birtokába juttatni s elhatározta, hogy a megyében már működő községi hitelszövetkezetek számát a kellő körültekintéssel és szolid alapon szaporítani fogja s ezeket a Magyar Mezőgazdák Szövetkezetével összeköttetésbe hozva lehetőségessé teendő, hogy ezek, tagjaik összes gazdasági szükségletét mindenkor készpénzzel és nagyban, tehát olcsón vásárolva szerezhessék be. Kimondja azonban az igazgató választmány s ezt az ügyvezető ségnek különösen figyelmebe ajánlja, hogy ily szövetkezeteket csakis ott alakítsanak, hol a vezetésre teljesen megbízható s kellő értelmiséggel rendelkező egyének vállalkoznak. Utasítatik az ügyvezetőség, hogy amennyiben a Hazai Szövetkezetek Központi Hiteletintézete a megyében újonnan alakítandó szövetkezetek részére kellő hitel forrásul szolgálni képes nem volna, ez esetben keressen módokat arra, hogy az új szövetkezetek a Magyar Agrár és Járulékbank szervezetre támaszkodva létesüljenek. Elhatározta továbbá, hogy iparkodni fog a kartelek létesítését kipuhatólni s a kartelisták neveit a nyilvánosságra hozni, hogy a gazdaközönség ezektől óvakodjék. Elhatározza végül, hogy feliratilag fordul a képviselőházhoz és a földmívelésügyi miniszterhez s a kartelek ellenében törvényhozási intézkedések megtételét kérélnkezi.

*****
*****
*****
*****
*****

CSARNOK.

Valami a postagalambokról.

A komáromi postagalamb állomás Nyitraén eszközölt gyakorlatai időszerűvé teszik e kérdést nálunk is, s remélem, hogy tisztelt olvasóim szívesen fogják venni, ha e tárgyról egyet-mást elmondok.

A galamb bémulatos kitarással repül, ragaszkodik otthonához, kicsinyeihez; kitűnő szeme és emlékező ösztöne van, mindezen tulajdonságok alkalmassá teszik azon feladatok megoldására, melyek postaküldönc szerepében reá várakoznak. Hogy melyik e tehetségek közül az igazi, mely a galambot erre minősíti, azt a tudósok még eddig nem tudták megoldani.

Azt mondják, hogy egyik sem teljesen, hanem hozzájárul bizonyos *tájékozási érzék*; ugyanazon ösztön, mely a költözők madárnak öszszel megmondja merre van a Dél, és tavasszal merre van az Észak.

Ezen megfejthetlen érzék nélkül különben lehetetlen volna megmagyarázni, hogy mért repül a galamb még 500 kilométerre, sőt 800-ra is. A pusztá látás itt nem elegendő magyarázat; mert hogy a galamb egy 500 kilométernyi távolságra eső várost meglásson, 19688 méterre kellene emelkednie, de ilyen magasságban a lég ritka volta miatt nem repülhet. (Stein der Weisen 9 köt. 143 lap.)

A galamboknak postaszolgálatra való használata nem új dolog; sőt éppen a régiek vitték nagy tökélyre, habár az újabb korban — kivéve a legújabb idöszakot — feledésbe ment. A régi görögökről olvassuk, hogy Taurosthenes az olympiai játékon nyert diadaláról, postagalamb utján értesítette Aeginában lakó atyját. Anakreon (Kr. e. 530 évkörül) és Tibullus ódát irtak a postagalambhoz. Varro említi, hogy a romai gladiator-küzdelmek alkalmával, a nézők mindig egy elbocsátott galamb által adták tudtára távollevő barátjaiknak, hogy ki lett a győztes.

Decius Brutus római hadvezér pedig szintén postagalambok segítségével levelezett a római konzullal.

A keresztések, mikor 1099-ben Jeruzsálemet ostromolták, egy postagalambot fogtak el, mely azt hozta hírül, hogy az ostromlott mohamedánok segítségére a persa-király közeledik, mi őket meg jobban ösztönözte a város mielőbb való megvívására.

Mikor sz. Lajos francia király 1249-ben Damiette-ben a keresztésekkel kikötött, ezt a hirt egy postagalamb vitte meg a kairói szultánnak. (Geisbeck, Der Weltverkehr, 1887. 106. l.)

Keleten különös ápolásban részesültek a postagalambok.

Mohammed Nurreddin szultán Bagdadban 1240-ben egy postagalamb-telepet alapított, s azt virágzásba hozta, mignem a mongolok 1258-ban feldúlták. Ujabb időben mielőtt a távirót feltalálták volna, egyes államférfiak használták titkos levelezéseik közvetítésére.

Söt e század elején, I. Napoleon idejében akadt egy francia Farkas Menyhért Párisban, aki mindig postagalambok segítségével értesítette egyik brüsszeli barátját a párisi lotto húzásairól, s ez Brüsszelben e számokat hamar megrakta a párisi lottóra és természetesen nyert. — Később e család kitudódott, s mindkét lottóspeculáns gályarabságra került. Ezt persze mai nap, mikor táviró is van, nem lehetne gyakorolni, de akkor nagyon messze fekvő városokban, még a húzás napján is elfogadtak betéteket. (Illustrierte Geschichte d. deutsch-französischen Krieger. 16. füz. 314. lap.)

A Rothschild ház vagyona egy részét a postagalamboknak köszönheti. A bankár egy ügynöke állandóan postagalambokkal kísérte I. Napoleont hadjáratában, s az ütközet után rögtön elbocsátott néhányat a csata eredményével Rothschildhoz Londonba, ki rögtön vett vagy eladott értékpapírokat, aszerint milyen volt a hír; míg a többi bankár táviró hiányában, esetleg csak napok mulva tudta meg az ütközet sorsát.

Nagy virágzásnak indult a postagalambtenyésztés 1848—49-ben a londoni Reuter-ügynökség (nemzetközi távirati iroda) vállalatában, mikor a táviró Aachen és Brüsszel között még nem volt felállítva.

A berlini táviratok csak Aachenig jöhettek, innen állandó postagalamb közvetítéssel továbbították Brüsszelbe, s innen aztán újra villamos-uton Londonba, és megfordítva. A postagalambok az Aachen—Brüsszel közti távolságot egy óra alatt tették meg, s így több mint nyolc órával előbb érkeztek meg, mint az előbb ugyanott alkalmazott lovasfutók.

A táviratot három galamb vitte külön-külön, hogy ha t. i. egyik-másik utközben elveszne, vagy bármi okból vissza nem térne, mégis megkaphassák. (Buch der Erfindungen. 7. köt. 593. l.)

A táviró azonban a közönséges életben teljesen kiszorította a postagalambot régi szerepéből. Az előtt, ha valamely gazdag kereskedő Alexandriából elindult hajón Velencébe, postagalambot vitt magával. S megérkezvén a lagunak városába egy kis üzenettel a szárnya alatt kibocsátotta, s a kis állatka öntudatlanul visszarepült hazájába; jeleül, hogy ura szerencsésen partot ért. Manapság elmegy a táviró-hivatalba s ugyanannyi perc, ugyszólván másodperc alatt továbbítja üzenetét a *kabel* segítségével, mint ahány órára volt azelőtt szükség.

Mégis vannak körülmények civilizált államokban is, mikor a táviró nem pótolhatja a postagalambot, s ez egy ostromolt, ellenség által körülvett városban vagy bármely helyen fordulhat elő. Az ellenség első dolga megszakítani a táviró huzalokat; ha a föld alatt vannak elhelyezve, a földet felturják; ha vízalatti járművökön kísérelnek meg a közlekedést egy ostromolt várossal, a folyóba keresztbe hálót vetnek; csak a lég marad szabadon. Igaz ugyan, hogy a léghajó szintén megteszi azt a szolgálatot, amennyiben leveleket, újságokat mázsa-számra szállíthat, sőt még pénzt

vagy eubereket is, de van egy bizonyos tulajdona a galambnak, mely a léghajónai sokkal becsesebbé teszi.

A léghajónak ugyanis nem lehet irányt szabni, az odamegy, ahova viszi a szél.

Igaz, hogy a galambnak sem lehet parancsolni, de az mégis odamegy vissza, a honnan hozták; ami már nagyon sokat ér. Párisból az 1870—71-iki háboruban igen sok léghajót bocsátottak ki Franciaországba, de kívülről egy léghajónak sem sikerült bejutnia az ostromzár alatt a városba.

Már pedig arra is volt szükség, hogy a körülvett két millió népség a 4½ hónapig tartó ostrom alatt értesüljön kün levő hozzátartozóiról, a többi francia seregek állapotáról, esetleg kilátásban levő felmentésről az ostrom alól stb. Erre pedig nagyobb távolságokra csak a galamb alkalmazható.

Nem volt egyébre szükség, mint kivinni a galambot Páris városából a vidékre, ami az ostrom alatt léghajók segítségével történt — s ott üzenettel megterhelve kibocsátani.

A galamb visszarepült Párisba, dacára a porosz ágyúknak, őrségnek; ezek egy cseppet sem zsenirozták, mert a galamb igen magasan repül, úgy hogy puskával is csak nagy ritkán eltalálni.

A postagalamb korántsem idomítható annyira, mint más házi állat, így a kutya, melyet pl. el lehet küldeni boltba, s vissza jő. A postagalamb csak egy utat tesz meg, hogy t. i. idegenből, ha szabadon becsátják, haza repül, és pedig minden körülmények közt. Érdekes pl. amit Krünitz monumentális Encyklopédiájában olvasunk, hogy Olga, orosz hercegnő, midőn a középkorban egy várost ostromolt, összefogdosztatta a város kint kóborló galambjait, s lábukra egy hosszabb zsinógen egy pleh csövecskébe illesztett s külön e celra készített égő kanócokat kötött, s aztán kibocsátotta. A kiszabadult állatka aztán vissza repültek a városba, s nem is sejtették, hogy mily nagy veszedelmet hoznak ragaszkodásuk folytán gazdáikra. (Krünitz Allgem. Encyklopedie, 180. kötet „Taube“ alatt.)

Már most, ha a galamb visszarepül, oda, ahová akarják, még hirt is kell hoznia. Hogyan továbbítja vele az üzeneteket? — A rózsaszín-leveleken tudvalevőleg a repülő-galamb úgy van ábrázolva, hogy a lepecsetelt levelet csőrében viszi. Ez nagyon ideális felfogás, és egyáltalában nem felel meg a gyakorlati életnek, mint a rózsaszín-levelek sem; ugyszintén a nyakába akasztott levelke is a költészet találmánya. A kis papírostekercseket eleinte a galambnak szárnya alá, vagy a lábára kötötték; de az első esetben zsenirozta, s emiatt az állatka letépte; a második esetben pedig igen gyakran vízbeszállt, miáltal az irás olvashatlan lett, ha ugyan egészen el nem veszett. A franciák találtak egy más helyet, s ez a galamb farkának középső tolla, mely repülés közben is mindig mozdulatlan, s így legkevésbé érzi, ha ez a tolla terhelte meg.

A levelek elkészítése szintén nagy gondot igényel. Az elküldendő táviratokat először egy nagy újságlap alakjában kinyomatták, ezt a lapot egy vékonyka bőrhártyára (3 ctm. magas, 4 ctm. széles) lefényképezték. Az irás természetesen oly parányi volt, hogy csak a legerősebb göröső segítségével volt olvasható. A hártya is oly finom volt, hogy 18 darab belőle alig tett ki egy grammot, következésképp 18 darabbal egy galambot mindig meglehetett terhelni, s így egyetlenegy állatka egyszerre több ezer táviratot továbbíthat. A hártyadarabokat egy tollszárba dugják, lepecsetelik és finom selyemszállal a galamb farkának középső tollához erősítik. Az olvasás igen egyszerűen megy egy, ugynevezett, megascop segítségével, mely hasonló a mi bűvös lámpáinkhoz, rendkívül erős nagyító lencsével. A megascop az irást egy fehér falra vetette, melyről az irások

leolvasták és nyomban másolták. Az első kisebbített szöveg 1870. nov. 11-én továbbított és 226 táviratot tartalmazott.

Minden szóért fizettek a táviratozó felek fél frankot (mintegy 24 kr.) Párisból az ostrom alatt összesen 363 galambot vittek ki, de csak 57 tért vissza szerencsésen a fővárosba. Ezek összesen 115000 táviratot közvetítettek.

A postagalamb, mely egy különös faja saját nemének, csak hosszabb gyakorlás után lesz használható. Először csak egy kilométerrel bocsátják haza, s ezt többször ismétlik, aztán 5—10—15 kilométerrel. A gyakorlat első évében — már 4 hónaposokkal kezdik — 100 kilométernél távolabb helyről nem jönnek haza. Ha az idő kedvező, 150 km. távolságról majdnem minden gyakorlott galamb hazatér. Ami az abszolút távolságot illeti, a jobb galambok 500 km-térrel is haza találnak, vagyis oly messziről mint amennyire van Bécs Triesztől. Ami pedig a sebességet illeti, a legjobb belga galamb 150 kilométert (pl. Bécsből Érsekújvárig) tesz meg *egy óra alatt*, míg a rendes versenyrepülőké átlag 50—65 kilométer, s ilyen volt Nyitrán felbocsátottak közt is egy néhány, mely egy óra alatt elrepült Komáromba.

E rövid ismertetés után csak azt jegyezzük meg, hogy az intézmény felette elmés, jó, hasznos és előnyös, de úgy vagyunk vele, mint a mentőövvel, t. i. jobb ha nem lesz szükségünk reá.

Dr. Tóth János.

Telefon.

Z. J. Wörishofenbe. Az építkezés javában folyik, a felsőbb leányiskola impozáns lesz. A gúszok dolgában hogy vagytok? Halljuk, hogy A. barátunk erősen kifogásolja, mert a sok öntözéshez csak megvolna a Kneip-leves, de hiányzik a krumpli. Üdvözlét valamennyi nyitrai meztitlásnak!

T. Csaca. Emberek terveznek, Isten végez, mondja a régi igazság. Nem tudom, nem fog-e így történni avval a magas szárnyalású tervvel is, melynek híre Nagyságod köréből hozzám is eljutott. Ugy látszik Pest felől irányítják szemeiket ide felé, én azonban azt gondolom, legjobb lesz, ha bizalmuk tárgyát önk magok keresik. A dolog legalább is jól megfontolandó, nehogy úgy járjanak, mint az a vőlegény, kinek mátkáját mások keresték. Annál, akit önk előtt szóba hoztak, van különöz lezény is, az, aki vasárnap innen Nyitráról járt arra — Várna felé.

V. J. P. r. Ha igazán szegény, akkor ön a leg-szerénytelenebb szegények egyike, ki tolokodásaival igazán odiózussa tette magát minden nyitrai előtt, aki csak a jötevek sorába tartozik. Ilyennek a cikkét mi nem használhatjuk.

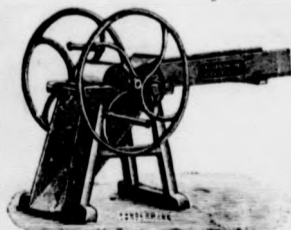
B. Gy. Tárcacikkhez könnyel stílus, megkapó tárgy és ügyes kidolgozás szükséges. Jó lesz e három kellekre nagyobb gondot fordítani, vagy más zsánerre térjen át, ha írni szeret.

Treszkony Mihály

Nagy-Bittse (Trencsénm.)

mezőgazdasági gépgyáros

ajánl:

járgányokat, szecskavágógepeket, cséplőgepeket, rostákat, konkolyválasztókat, sorvetőgepeket, daráló malmokat, répa és burgonya vágógepeket, kukorica morzsoló gépeket, különféle ekéket és boronákat, amerikai gereblyéket, káposzta gyaluló gépeket, csertőő gépeket, malátá zuzókat, amerikai ruha mán-gorlókat, körfűrészeket és tizedes mérlegeket.

Képes árjegyzékemet kívánatra beküldöm bérmentve.

SOUKENIK JÁNOS

ORGONA-ÉPÍTŐ
SZEGEDEN.

Elvállal mindennemű

új orgonák építését

bármily alakban és nagyságban jutányos árak mellett a legújabb és leggyakorlatibb rendszer szerint.

Régi orgonák átépítését, javítását és hangolását jótállás mellett elvállalom.

Új harmóniumokat

kellemes, erőteljes hanggal, tartós szerkezettel 75 frttól kezdve számítok.

Templomi berendezéseket.

oltárok, szószékek, gyontató-székek, keresztelő-kutak és padok készítését a legjutányosabb árak mellett elvállalom.

A jelen ileső közlekedési árak mellett az ország bármely részében teljesítek mindennemű idevágó munkát, a nélkül, hogy azt t. vevőim megéreznék.

Rajzok és költségvetésért díjat nem számítok.

Tisztelettel

SOUKENIK JÁNOS,

orgona-építő

Szegeden, Belváros.

15-26.

— Lakás: —

Szeged, Boldogasszony-sugárut 25. szám.

Agyagáru-kiállítás Budapest, 1891.: A m. kir. keresk. miniszter elismerő okirata.

ALAPITTATOTT 1855-İK ÉVBEN.

HAVRANEK ANTAL

AKADEMIAI SZOBRASZ és KÖFARAGÓ, BÁNYATULAJDONOS

SZÉKESFEHÉRVÁROTT.

17-26.

ÜZLETHELYISEG és RAKTÁR: FELSŐ-VÁROS, KIRÁLYKUT-UTCA 1. SZAM.

Elvállal minden izlésű és kivitelű

templom-tervezéseket és berendezéseket

u. m.

oltárok, szószékek, utifeszületek, keresztelő-medencék készítését gránit, márvány és minden anyagból a legfinomabb kivitelben.

Nagy raktár siremlékekből

u. m.

bazalt, gránit, márvány és homokkőből a legújabb minták szerint.

Minden e szakmába vágó felvilágosítással készséggel szolgállok.

Hirdetmények

a

„Nyitramegyei Szemle“

részére

jutányos áron felvétetnek a kiadóhivatalban.

Van szerencsém a t. c. közönségnek tudomására hozni, miszerint

építészeti irodámat

megyeház-utca 6. sz. (volt Béler-féle ház)

folyó évi augusztus 1-én megnyitom.

Tisztelettel

ifj. Tomaschek János, építész.

2-szeres és 3-szoros termékek

csakis mesterségesen szárított

mütrágyával

érhetők el

Hungária mütrágya, kénsav és vegyi ipar részvénytársaság Budapestén.

Herényi Gotthard Sándor és Rovara Frigyes művét érdeklődőknek ingyen és bérmentve küldjük meg.